

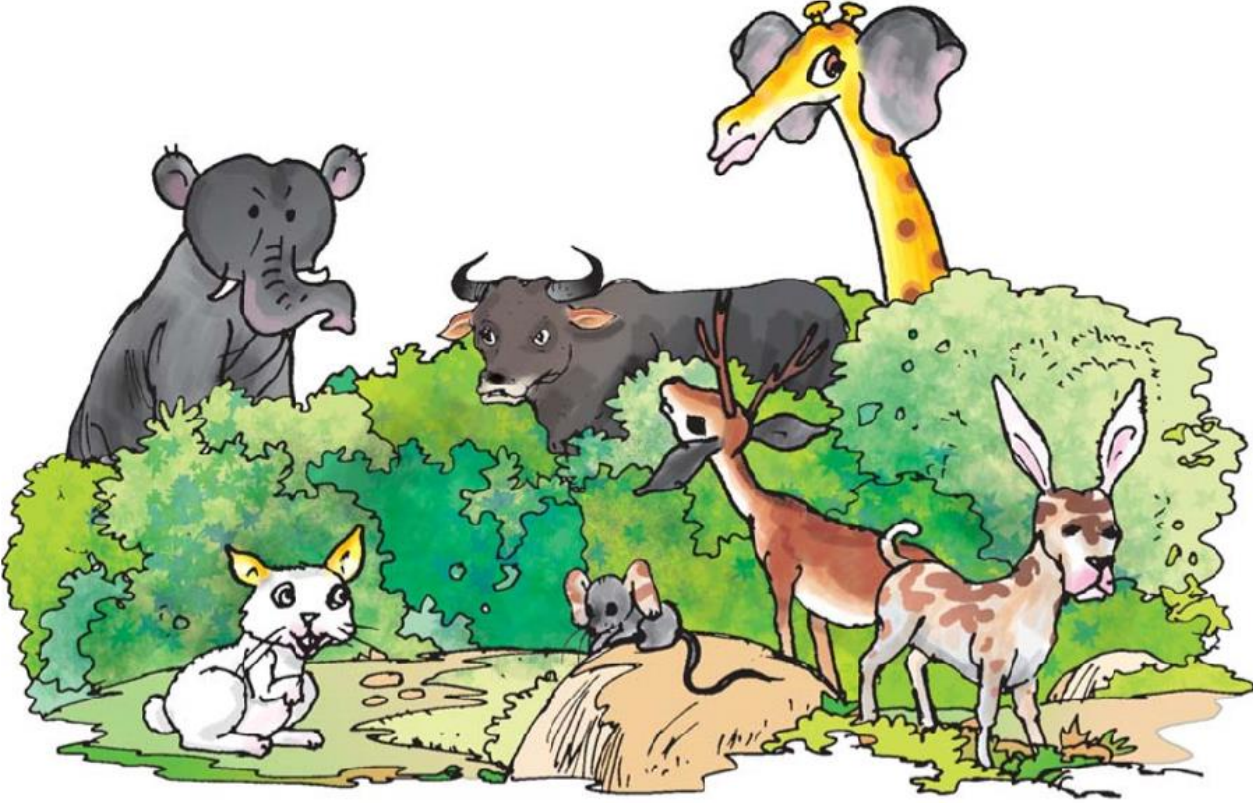

પ્રકરણ ૨ :
કાનથી કાન

➤ મારા કાન કોને મળ્યા છે?

❑ શું આ પ્રાણીઓ રમૂજી લાગે છે? કલાકારે પ્રાણીઓના માથા ઉપર ખોટા કાન દોર્યા છે.નીચે આપેલી જગ્યા માં પ્રાણીઓના સાચા કાન કયા પ્રાણીઓ પર છે તે જણાઓ.

કાન	પ્રાણી
જિરાફ	હાથી
ફતરો	સસલું
હાથી	ઉંદર
સસલું	જિરાફ
ભેંસ	ફતરો
હરણ	ભેંસ
ઉંદર	હરણ

❖ જુદાં-જુદાં પ્રાણીઓને જુદા-જુદા પ્રકારના કાન હોય છે. નીચે આપેલાં પ્રાણીઓમાંથી કયાં પ્રાણીના કાન તમે જોઈ શકો છો ? કયાં પ્રાણીના કાન તમે જોઈ શકતા નથી ? નીચે આપેલા કોષ્ટકમાં લખો.

હરણ	દેડકો	માછલી	કીડી	કાગડો	ભૂંડ	જિરાફ	બિલાડી
વાઘ	ચકલી	ભેંસ	સાપ	ગરોળી	બતક	હાથી	વાંદરો

❑ પ્રાણીઓ જેના કાન આપણે જોઈ શકીએ છીએ.

- ભૂંડ
- હરણ
- જિરાફ
- બિલાડી
- વાઘ
- ભેંસ
- હાથી
- વાંદરો

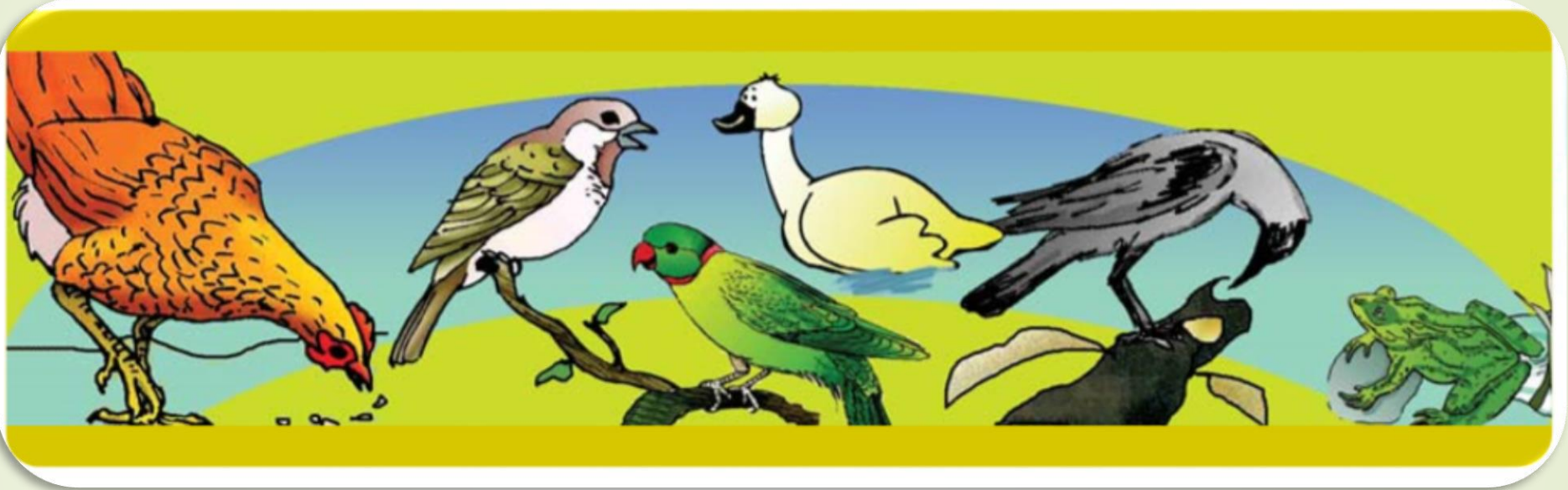
❑ પ્રાણીઓ જેના કાન આપણે જોઈ શકતા નથી .

- દેડકો
- માછલી
- કીડી
- કાગડો
- ચકલી
- સાપ
- ગરોળી
- બતક

❑ શું તમે વિચારો છો કે જેના કાન આપણે જોઈ શકતા નથી તેમને ખરેખર કાન નથી હોતા?

➤ ચાલો, આપણે આ ચિત્રનું અવલોકન કરીએ.

➤ ચિત્રમાં આપેલાં પ્રાણીઓનાં નામ કહો.

✓ ચકલી, પોપટ, કાગડો, દેડકો, મરઘી, બતક

➤ તમે તેમના કાન જોઈ શકો છો ?

✓ તે બધાંને કાન છે, ભલે આપણે જોઈ શકતા નથી. તેને કાન ની જગ્યા એ છિદ્ર હોય છે.

✓ બીજાં એવા પ્રાણીઓ શોધો જેના કાન આપણે જોઈ શકતા નથી, તેમના નામ લખો.

સાપ ,
મગર ,
દેડકો ,
માછલી ,
કીડી ,
ગરોબી,
બતક

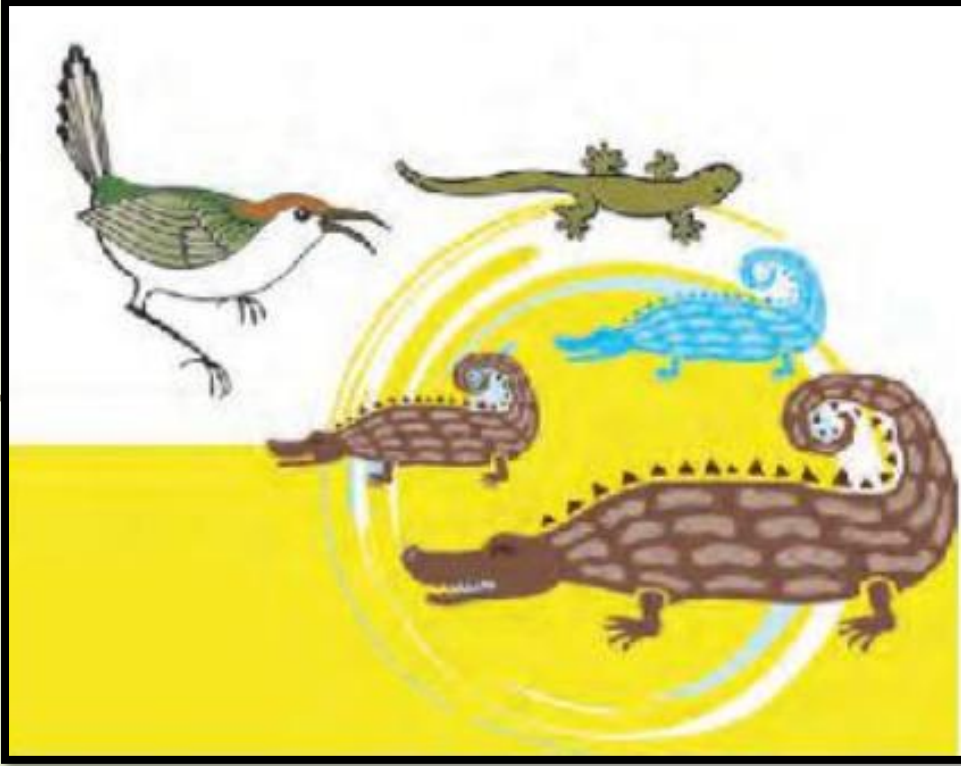

❑ વાંચો અને લખો.

- 1) જેના કાન પંખા જેવા હોય, તે પ્રાણી હાથી .
- 2) જેના કાન પર્ણો જેવા હોય, તે પ્રાણી સસલું .
- 3) જેના કાન તેમના માથાની ટોચ ઉપર હોય, તે પ્રાણી સસલું .
- 4) જેના કાન તેમના માથાની બંને બાજુએ હોય, તે પ્રાણી ફૂતરો .

- તમે સારી રીતે જાણો છો કે કાન સાંભળવામાં મદદ કરે છે. કેટલાક પ્રાણીઓમાં તમે કાન જોઈ શકો છો તો કેટલાકમાં જોઈ શકતા નથી.
- આપણે પક્ષીઓના કાન જોઈ શકતા નથી. પક્ષીઓને માથાની બંને બાજુ નાના કાણાં હોય છે. તે પક્ષીઓને સાંભળવામાં મદદ કરે છે.

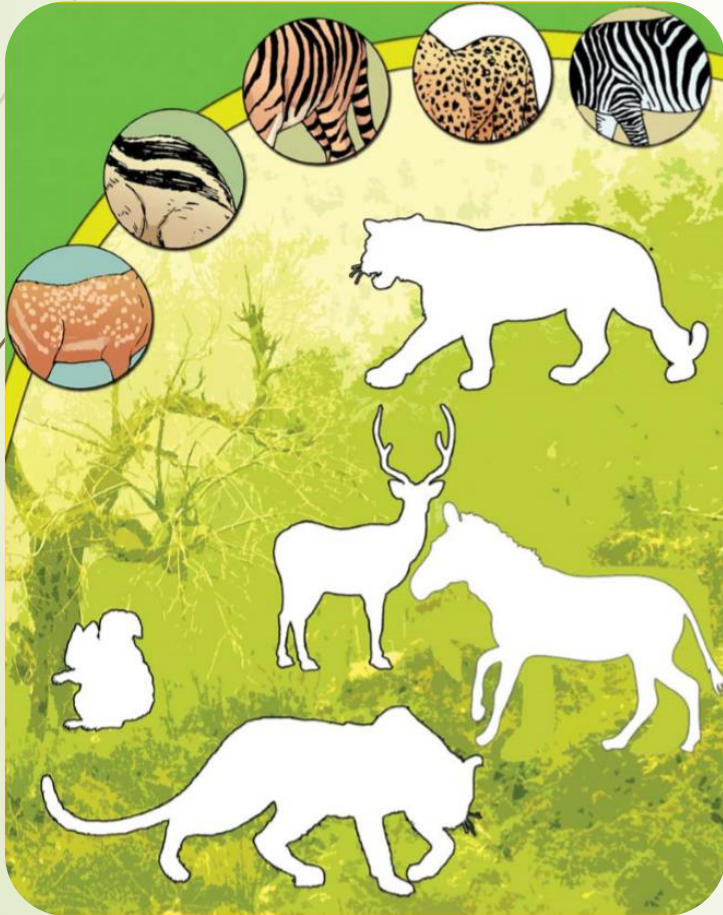

- જો તમે ધ્યાનપૂર્વક જુઓ તો ગરોળીના માથા પર નાના કાણાં જોઈ શકશો તે તેના કાન છે.
- મગરને પણ આ રીતે કાન હોય છે, પણ આપણે તે સરળતાથી જોઈ શકતા નથી.

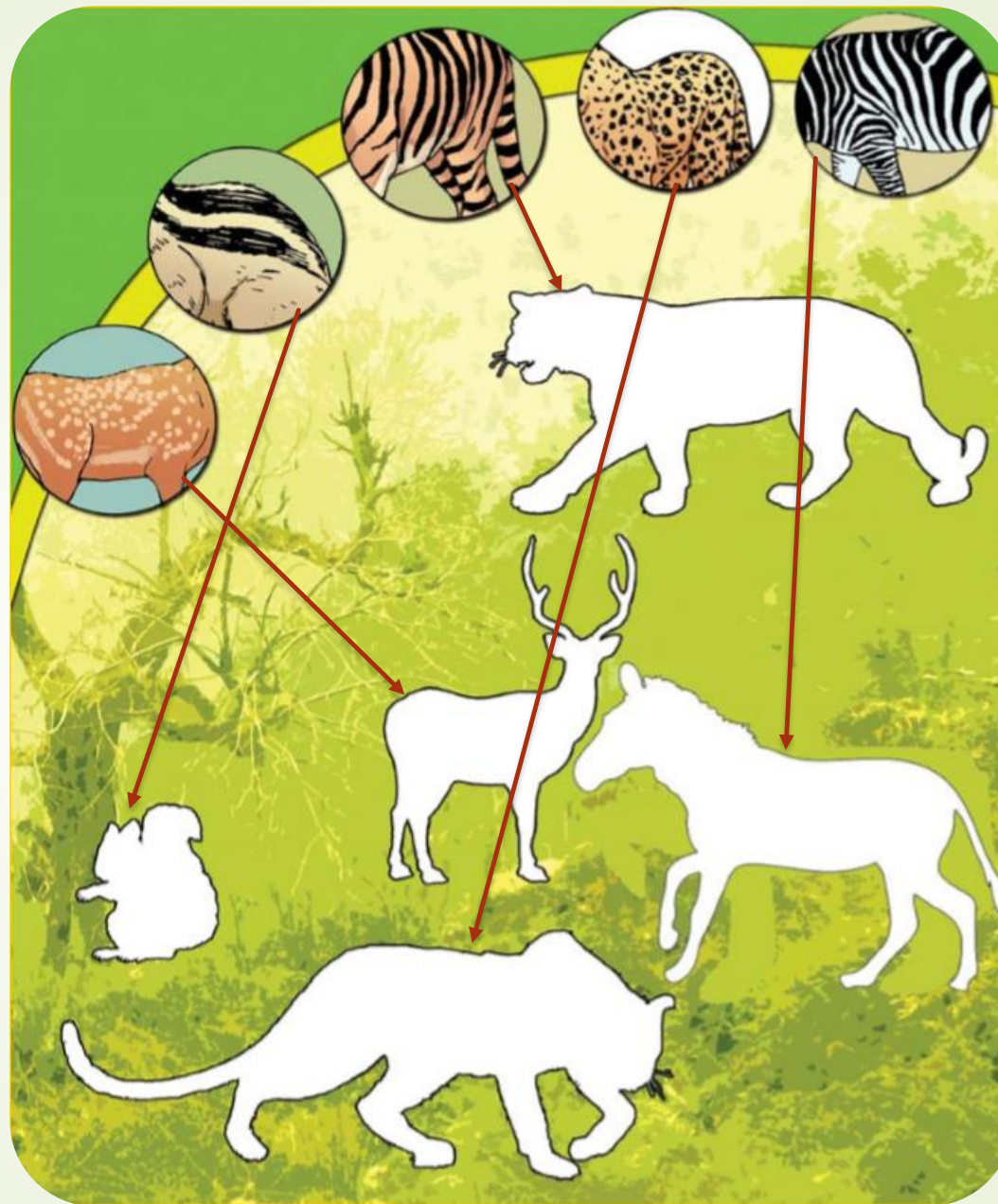
કોની ચામડી

✓ તમે જાણો છો કે પ્રાણીને તેના કાનથી કેવી રીતે ઓળખાય. હવે આપણે પ્રાણીઓને તેમની ચામડીથી ઓળખીએ.

- અહીં આપેલાં પ્રાણીઓને તેમની ચામડીનાં ચિત્રો સાથે જોડો. દરેક પ્રાણીના ચિત્ર ઉપર સાચી ચામડીની ભાત બનાવો.
- જુદાં-જુદાં પ્રકારની ભાત પ્રાણીઓનાં શરીરની ચામડી પર રહેલા વાળના કારણે છે.
- તમે ક્યારેય કોઈ પ્રાણીને વાળ વગર જોયું છે? અનુમાન કરો કે પ્રાણીની ચામડી પર વાળ ન હોય તો કેવો લાગે ! કોઈ ભાત કે રંગ નહિ હોય !

નીચે આપેલાં કોષ્ટકમાં પ્રાણીઓનાં નામની સામે તેમના દેખાવના આધારે સામે ખાનામાં (✓) કરો :

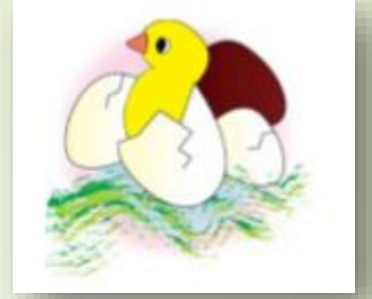
પ્રાણી / પક્ષી	કાન દેખાતા હોય	કાન ન દેખાતા હોય	ચામડી પર વાળ હોય	ચામડી પર પીંછા હોય
બકરી	✓		✓	
હાથી	✓		✓	
ચકલી		✓		✓
કબૂતર		✓		✓
ઉંદર	✓		✓	
બિલાડી	✓		✓	
ભેંસ	✓		✓	
બતક		✓		✓
દેડકો	✓			
કાગડો		✓		✓
મોર		✓		✓
ભૂંડ	✓		✓	
મરઘી		✓		✓
ઊંટ	✓		✓	
ગરોળી		✓		
ગાય	✓		✓	

-
- તમે ગાય અને ભેંસ માટે કયા ખાનામાં (✓) કર્યું ? દૂરથી તમે તેમની ચામડી ઉપર વાળ જોઈ શકો છો ? તેમાંના કોઈ એકની નજીક જવાનો પ્રયત્ન કરો. શું તમે વાળ જોઈ શકો છો?
 - જો તમને હાથી મળે તો, તેને અડકવાનું સાહસ તમારામાં છે ? શું તમે જાણો છો કે હાથીને પણ તેની ચામડી પર વાળ હોય છે ?

- શું તમે કહી શકો કે કોષ્ટકમાં બતાવેલાં કયાં પ્રાણીઓ ઈંડાં આપે છે ? તેમને શોધીને તેમનાં નામ લીલા કોષ્ટકમાં લખો.
- કોષ્ટકમાં દર્શાવેલાં કયાં પ્રાણી બચ્ચાંને જન્મ આપે છે? તેમનાં નામ લાલ કોષ્ટકમાં લખો.

❑ બચ્ચાને જન્મ આપતા પ્રાણીઓ

- ✓ બકરી
- ✓ હાથી
- ✓ ઉંદર
- ✓ બિલાડી
- ✓ ભેંસ
- ✓ ભૂંડ
- ✓ ઊંટ
- ✓ ગાય

✓ ઈંડા મુક્તા પ્રાણીઓ

- ✓ ચકલી
- ✓ કબૂતર
- ✓ બતેક
- ✓ કાગડો
- ✓ મોર
- ✓ મરઘી
- ✓ ગરોળી
- ✓ દેડકો

- ✓ તેથી, તમે શું નોંધ કરી ? જે પ્રાણીઓના કાન જોઈ શકાય, તેમના શરીર પર વાળ છે. આ પ્રાણીઓ બચ્ચાને જન્મ આપે છે.
- ✓ જે પ્રાણીઓને બહારની બાજુ કાન ના હોય, તેમના શરીર પર વાળ ન હોય તે પ્રાણીઓ ઈંડાં મૂકે છે.

કાનને બદલે મીંડું, તે મૂકે ઈંડું

- 1) તમે તમારા ઘર અથવા શાળાની આસપાસ નાનાં બચ્ચાંવાળા પ્રાણીઓ જોયાં છે ? તેનાં નામ લખો.
જ) હા, બિલાડી અને ફૂતરો
- 1) તમે ક્યારેય કોઈ પ્રાણી પાલ્યું છે ? તમે કયા કયા પાલતુ પ્રાણી વિશે જાણો છો ?
જ) હા, મે ફૂતરાને પાલ્યું છે. અમે ગાય, ભેંસ, બકરી, ફૂતરો, બિલાડી, વગેરે

❖ તમે જોયેલાં કે પાળેલાં પ્રાણી વિશે માહિતી મેળવો :

1) તે કયું પ્રાણી છે ?

જ) ગાય

2) તેને કોઈ નામ આપવામાં આવ્યું છે ? તે પશુ છે કે પક્ષી ?

જ) હા, તેને અમે માણકી નામ આપ્યું છે. તે પશુ છે.

3) તેને એ નામ કોણે આપ્યું ?

જ) તેને એ નામ મે આપ્યું છે.

4) તેને શું ખાવું ગમે છે ?

જ) લીલો ઘાસચારો, બાજરી, કે જુવારના પૂળા

5) દિવસમાં તેને કેટલી વખત ખાવાનું આપવામાં આવે છે ?

જ) ત્રણ વાર

6) તે ક્યારે સૂએ છે ? તે કેટલા સમય માટે સૂએ છે ?

જ) બપોરે અને રાત્રે , પાંચ થી છ કલાક

7) આ પ્રાણીની સંભાળ રાખવાની કોઈ ખાસ રીત છે ? કેવી રીતે?

જ) હા, ગાય ને શિયાળામાં અને ચોમાસામાં છાપરાની નીચે તથા ઉનાળામાં ખુલ્લામાં રાખવામાં આવે છે તેની રેહવાની જગ્યા સ્વચ્છ રાખવા જોઈએ તેને પ્રાણી અને ખોરાક સમયસર આપવા જોઈએ.

8) શું તેમની ચામડી પર વાળ કે પીંછાં છે ?

જ) વાળ

9) તમે તેના કાન જોઈ શકો છો ?

જ) હા

10) શું તે બચ્ચું છે કે થોડુંક મોટું કે પછી એકદમ વૃદ્ધ છે ?

જ) થોડુંક મોટું

11) આ પાલતુ પ્રાણી ઈંડાં આપે છે કે બચ્ચાંને જન્મ આપે છે ?

જ) બચ્ચાં ને જન્મ આપે છે .

12) તેને બચ્ચાં છે ? કેટલાં ?

જ) હા ,એક

- ❑ આ પક્ષીને જુઓ. તેનું નામ લખો. શું તમે જાણો છો આ આપણું રાષ્ટ્રીય પક્ષી છે ? તે ક્યાં રહે છે ?
- ❑ આ પક્ષી હવે ઘણા વિસ્તારોમાં ઘરઆંગણે જોવા મળતું નથી. આવું શા માટે થયું ? ચર્ચા કરો.

તમારું પોતાનું પક્ષી બનાવો :

Thank You...

પ્રેરણા એજ્યુકેશન સોસાયટી દ્વારા સંચાલીત ®

OCEAN

કોચીંગ ક્લેસીસ

